

Sports ietver divus atsevišķus aspektus, kurus arvien vairāk ņem vērā Eiropas Savienības (ES) līmenī: profesionālais sports un sports kā brīvā laika pavadīšanas veids. Abos gadījumos sports ir liela un ātri augoša tautsaimniecības nozare un sniedz svarīgu ieguldījumu izaugsmē un darbavietu radīšanā.

Sports veicina sabiedrības mijiedarbību, kas ir svarīgi gan jauniem, gan veciem, gan sievietēm, gan vīriešiem, gan fiziskajai, gan arī garīgajai veselībai. Tas arī var sekmēt izglītību, saziņu, pārrunu un vadības prasmes, kas ir nozīmīgas pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanā sievietēm.

Līdzvērtīgu apstākļu izveidošana

Vīriešu un sieviešu līdztiesība ir Eiropas Savienības pamatprincips. Eiropas Komisija gan Sieviešu hartā, gan Sieviešu un vīriešu līdztiesības stratēģijā (2010–2015) paudusi gatavību risināt un novērst ar dzimumu saistītas atšķirības lēmumu pieņemšanas procesā.

Pēc ES konferences par dzimumu līdztiesību sportā 2013. gadā tika apstiprināts priekšlikums par stratēģiskajiem pasākumiem dzimumu līdztiesības nodrošināšanai sportā 2014.–2020. gadam. Ņemot vērā, ka vēl ir daudz jāpaveic, priekšlikumā ietvertie pasākumi un ieteikumi aicina sporta pārvaldes struktūras un nevalstiskās organizācijas izstrādāt un īstenot valsts un starptautiskus rīcības plānus, kurus atbalsta saskaņoti un konkrēti pasākumi ES līmenī.

Padomes secinājumos par dzimumu līdztiesību sportā sporta organizācijas rosinātas palielināt dzimumu

līdzsvaru valdēs un komitejās, kā arī pārvaldībā un apmācībā. Tajos arī atbalstīta tādu ar tiesību aktiem nesaistītu šķēršļu likvidēšana, kuri neļauj sievietēm uzņemties šīs funkcijas (2014. gada 20. maijs).

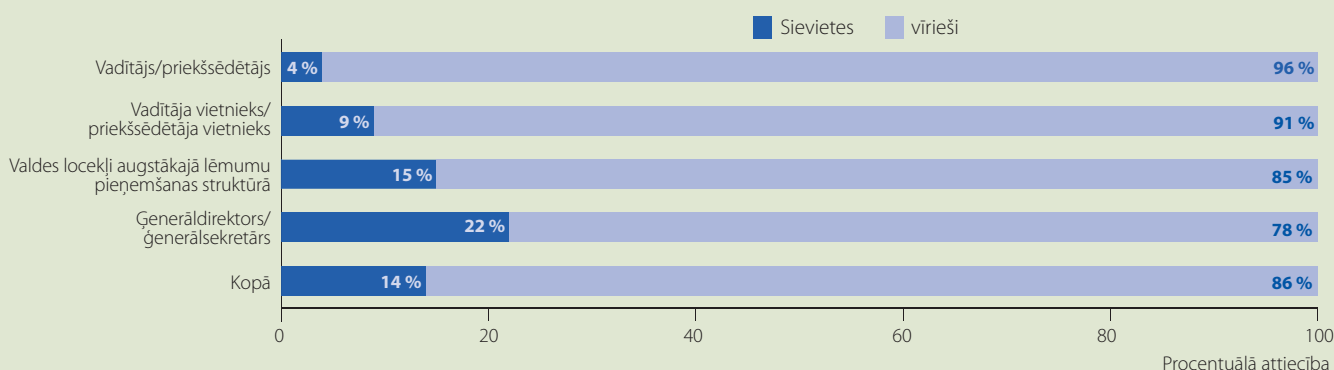
Kavēkļi

Sievietes nav iekļautas lēmumu pieņemšanas procesā

Neskatoties uz pakāpeniski augošo sieviešu dalību sportā, sievietes joprojām ir pārāk maz pārstāvētas ar sportu saistīto iestāžu lēmumu pieņemšanā vietējā, valsts, Eiropas un pasaules līmenī.

Dati ziņojumā par sievietēm ar pārvaldi un lēmumu pieņemšanu saistītos amatos, kuru sagatavojis Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ES Luksemburgas prezidentūras laikā, liecina, ka **Eiropas līmenī** sievietes ieņem vidēji 14 % no **amatiem, kas saistīti**

1. attēls. Sieviešu un vīriešu attiecība lēmumu pieņemšanas amatos olimpisko sporta veidu kontinentālajās konfederācijās Eiropā 2015. gadā

Avots: dati iegūti no visām 28 olimpisko sporta veidu kontinentālajām konfederācijām Eiropā (no 2015. gada maija līdz jūnijam).

ar lēmumu pieņemšanu olimpisko sporta veidu kontinentālajās konfederācijās Eiropā. Aptaujātajās 28 konfederācijās (no kopskaitā 91 amata) vadītāja vai priekšsēdētāja amatā bija tikai viena sieviete, savukārt priekšsēdētāja vietnieces bija astoņas. Šie skaitļi atspoguļo citas lēmumu pieņemšanas jomas, kurās pastāv tendence: jo augstāks amats, jo lielākas no dzimuma atkarīgās atšķirības.

Visās dalībvalstīs sieviešu pārstāvība galvenajos lēmumu pieņemšanas amatos sporta organizācijās joprojām ir ļoti zema. Vidēji 2015. gadā tikai 14 % no visiem amatiem ieņēma sievietes, sākot no 3 % Polijā līdz 43 % Zviedrijā.

Sportu uzskata par vīriešu darbības jomu

Sports tradicionāli ir nozare, kurā dominē vīrieši, un progresu dzimumu līdztiesībā šajā jomā kavē uzskati par sievišķību un vīrišķību, kuri bieži vien saista sportu ar "vīrišķīgām" īpašībām, piemēram, fizisku spēku un izturību, ātrumu un izteiktu sacensības garu. Sieviete, kuras nodarbojas ar sportu, var tikt uzskatīta par "vīrišķīgām", bet vīriešus, kurus sports neinteresē, var uzskatīt par "nepietiekami vīrišķīgiem". Dominējošie dzimumu stereotipi ietekmē ne tikai sieviešu dalību lēmumu pieņemšanā sporta organizācijās, bet arī viņu piedalīšanos sporta aktivitātēs.

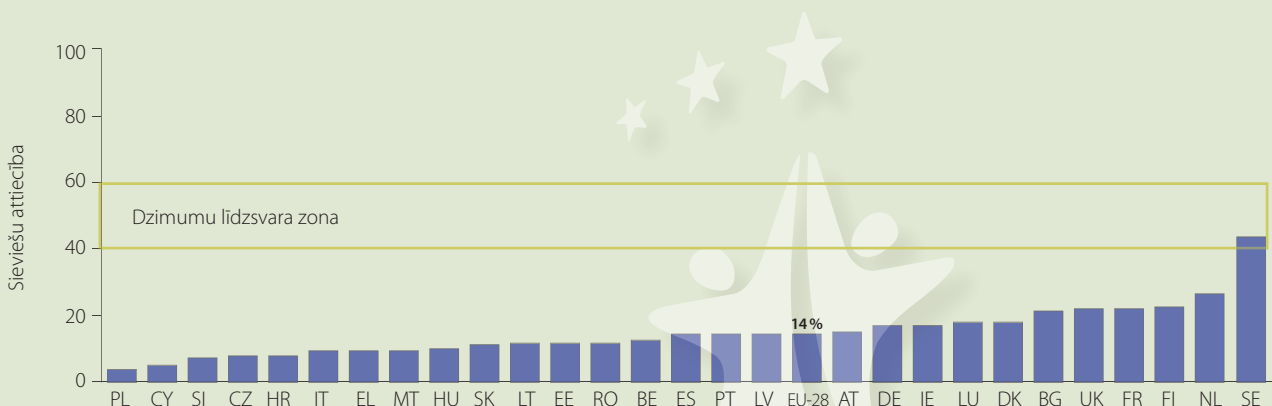
Tradicionālās dzimumu lomas var noteikt to, cik daudz laika sievietes velta aprūpes pienākumiem, kas savukārt nosaka, cik daudz laika atliek sporta aktivitātēm. EIGE izveidotais dzimumu līdztiesības indekss skaidri norāda: ja sievietes salīdzinājumā ar vīriešiem vairāk laika velta aprūpes pienākumiem, viņas mazāk piedalās sabiedriskajās aktivitātēs, piemēram, sporta, kultūras vai brīvā laika pasākumos.

Vīrieši dominē trenera profesijā

Trenēšana ir vēl viena sporta joma, kurā sievietes lielākoties ir pārāk maz pārstāvētas. Pamatojoties uz septiņu ES dalībvalstu sniegtajiem skaitļiem, ir aprēķināts, ka tikai 20 % līdz 30 % no visiem sporta treneriem Eiropā ir sievietes (!). Treneres sievietes visbiežāk ir sastopamas tādos sporta veidos, kuros sieviešu ir proporcionāli daudz (piemēram, dejošanā, vingrošanā, daiļslidošanā un zirgu sportā), kā arī pārsvarā strādā ar sievietēm, pusaudžiem vai bērniem, kuri sacenšas vietējā un reģionālā līmenī. Kopumā sporta nozarē strādā vairāk vīriešu nekā sieviešu, un dati no EIGE dzimumu statistikas datubāzes liecina, ka Eiropas līmenī no 2012. līdz 2014. gadam sieviešu nodarbinātības līmenis sportā patiesībā samazinājās, bet vīriešu — palielinājās.

(!) Eiropas Komisija (2014), Dzimumu līdztiesība sportā: priekšlikums par stratēģiskajiem pasākumiem 2014.–2020. gadam, 19. lpp. http://ec.europa.eu/sport/events/2013/documents/20131203-gender/final-proposal-1802_en.pdf

2. attēls. Sieviešu attiecība visos amatos, kas saistīti ar lēmumu pieņemšanu valstu sporta federācijās 28 ES dalībvalstīs 2015. gadā

Avots: dati iegūti no 10 vispopulārākajām valstu sporta federācijām katrā no 28 dalībvalstīm (kopā — 280) laika posmā no 2015. maija līdz jūnijam.

Piezīme: Ietvertie amati ir vadītājs/priekšsēdētājs, vadītāja vietnieks/priekšsēdētāja vietnieks, ģenerāldirektors/ģenerālsekretārs un citi valdes locekļi. Lai novērstu dubultu uzskaiti, katru personu skaitīja tikai vienu reizi pat tad, ja tā ieņēma vairākus amatus.

Stereotipi plašsaziņas līdzekļos sievietes “izslēdz no spēles”

Plašsaziņas līdzekļiem var būt nozīmīga loma, apstiprinot vai apstrīdot dzimumu stereotipus sportā. Būtībā sportistu — sieviešu un vīriešu — dzimumu stereotipi, kurus rada plašsaziņas līdzekļi, ir labi dokumentēti, un sportistes sievietes bieži tiek seksualizētas. Tās bieži vien attēlo tādā veidā, kurš atbaida malā sieviešu sporta sasniegumus, uzsverot sievišķību un seksuālo pievilcību, nevis spēku un prasmes.

Plašsaziņas līdzekļos pastāv arī ievērojamas atšķirības, atspoguļojot sieviešu un vīriešu sportu, daudz vairāk uzmanības veltot pēdējam ⁽²⁾. Vēl viena problēma ir sieviešu trūkums sporta žurnālistikā. Londonas Olimpiskajās spēlēs 2012. gadā tikai 15 % žurnālistu un fotogrāfu bija sievietes. No dzimuma atkarīgās atšķirības sporta žurnālistikā tālāk aptver plašsaziņas līdzekļu organizācijas, kurās sievietes ieņem mazāk nekā trešdaļu vadošo amatu ⁽³⁾.

Kas tiek darīts, lai to mainītu?

Vairākas starptautiskas un kontinentālas konfederācijas Eiropā, kuras ir atbildīgas par sporta veicināšanu un attīstību, jau ir apņēmušās īstenot dzimumu līdzietību, ieviešot **dzimumu kvotas**.

Deviņām no 28 Eiropas konfederācijām 2015. gadā bija izpildītas dzimumu kvotas augstākajās lēmumu pieņemšanas struktūrās (izpildu komitejā, prezidijā vai direktoru valdē), un tikai vienai neizdevās izpildīt šo kvotu, t. i., tai nebija sieviešu augstākajos lēmumu pieņemšanas amatos. Četrās no pārējām 19 Eiropas konfederācijām, kurās nebija noteiktas dzimumu kvotas, sieviešu augstākajās lēmumu pieņemšanas struktūrās nebija.

Turklāt sieviešu komisijas vai komitejas ir izveidotas piecās organizācijās:

- Eiropas Boksa konfederācijā (*EUBC*);
- Eiropas Tekvondo savienībā (*ETU*);
- Eiropas Vingrošanas savienībā (*UEG*);
- Eiropas Basketbola konfederācijā (*FIBA Europe*);
- Eiropas Futbola asociāciju savienībā (*UEFA*).

Valstu līmenī piecās dalībvalstīs (DE, FR, FI, SE, UK (Anglija)) ir ierosināti vai jau ieviesti brīvprātīgi mērķi dzimumu līdzsvaram sporta federāciju vadības struktūrās.

Tomēr, lai sportā un lēmumu pieņemšanas amatos nodrošinātu dzimumu līdzietību, arī turpmāk jāveic līdzīgi pasākumi.

⁽¹⁾ Turpat, 33. lpp.

⁽²⁾ Dati no Starptautiskās Olimpiskās komitejas plašsaziņas līdzekļu nodaļas vadītāja *Anthony Edgar* prezentācijas “Olimpiskās spēles: jaunu globālu uzdevumu izpilde” (*The Olympic Games: Meeting New Global Challenges*). *Oxford University Club*, Oksforda, “Olimpisko spēļu pārskati nākotnē” (*The Future of Reporting at the Olympic Games*). 2012. gada 13.–14. augusts.

Dzimumu kvotas piecās Eiropas sporta konfederācijās, 2015. gads

Dzimumu kvota augstākajā lēmumu pieņemšanas struktūrā

Vismaz viena sieviete un viens vīrietis	Pasaules Reslinga apvienība Eiropā (<i>UWW-Europe</i>) Eiropas Paukošanas konfederācija (<i>EFC</i>) Eiropas Handbola federācija (<i>EHF</i>) Eiropas Šaušanas konfederācija (<i>ESC</i>) Eiropas Svarcelšanas federācija (<i>EWFF</i>) Eiropas Futbola asociāciju savienība (<i>UEFA</i>)
---	---

Vismaz divas sievietes un divi vīrieši	Eiropas Hokeja federācija (<i>EHF</i>) Eiropas Basketbola konfederācija (<i>FIBA Europe</i>)
--	---

Vismaz trīs sievietes un trīs vīrieši	Eiropas Triatlona savienība (<i>ETU</i>)
---------------------------------------	--

Dzimumu kvota padomēm, komitejām un komisijām

Eiropas Handbola federācija (<i>EHF</i>) Eiropas Šaušanas konfederācija (<i>ESC</i>) Eiropas Galda tenisa savienība (<i>ETTU</i>) Eiropas Tekvondo savienība (<i>ETU</i>) Eiropas Triatlona savienība (<i>ETU</i>)
--

Ko vēl ir iespējams darīt?

Dzimumu aspekta ievērošana

Vēl viens veids, kā nostiprināt dzimumu līdztiesību sportā, ir iekļaut dzimumu līdztiesības aspektu attiecīgajās politikas jomās. To var skaidrot kā dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanu katrā politikas vai programmas izstrādes un īstenošanas posmā.

Lai atbalstītu ES struktūru un valsts iestāžu centienus savā darbā, tostarp sporta jomā, iekļaut dzimumu līdztiesības aspektu, EIGE ir izstrādājis dzimumu līdztiesības iekļaušanas platformu, kura sabiedrībai ir pieejama EIGE tīmekļa vietnē.

Mērķtiecīgi pasākumi un iniciatīvas

Dzimumu līdztiesības sasniegšanai un sieviešu atiecības palielināšanai lēmumu pieņemšanā sportā būtu labvēlīgi plašāki mērķtiecīgi pasākumi, piemēram, publiskas diskusijas, apmācības, darbaudzināšanas shēmas un proaktīva politika, kas jaunas sievietes mudinātu palikt sporta nozarē. Likumdošanas un brīvprātīgo pasākumu ietekmi varētu palielināt, cenšoties vairāk informēt sabiedrību un cīnoties pret tradicionālajām dzimumu lomām. Dzimumu stereotipu izskaušanai ir svarīga loma, novēršot šķēršļus, kas traucē sieviešu pārstāvilbai vadošos amatos sportā.

Augstākas kvalitātes dati ES līmenī

EIGE izpētes darba laikā ir atklāts, ka izmaiņu apmēru lēmumu pieņemšanā sportā traucē noteikti atbilstošu

Dzimumu stereotipu izskaušana ir nozīmīga dzimumu līdztiesības stiprināšanā sportā un lēmumu pieņemšanā

indikatoru trūkums ES līmenī. Atsevišķi dati jau ir zināmi, tomēr dati sadalījumā pēc dzimuma, kurus varētu salīdzināt visās dalībvalstīs, nav pieejami. Atbilstošas informācijas trūkums neļauj izveidot politiku, kurā ņemtas vērā sieviešu un vīriešu atšķirīgās vajadzības un kas sekmētu dzimumu vienlīdzīgāku iesaistīšanos.

Lai ES politikas veidotājiem palīdzētu, EIGE ir izveidojis dzimumu statistikas datubāzi ⁽⁴⁾, kura sabiedrībai pieejama EIGE tīmekļa vietnē. Turklāt EIGE Resursu un dokumentācijas centrs savā e-bibliotēkā piedāvā daudzas un dažādas publikācijas par sportu. Resursi ir pieejami angļu, dāņu, franču, grieķu, holandiešu, itāļu, norvēģu, portugāļu, vācu un zviedru valodā, un tiem var piekļūt vietnē <http://eige.europa.eu/rdc>.

⁽⁴⁾ Dati par tematu "Sievietes un sports" datubāzē ir pieejami sadaļā "ES stratēģijas" (ES Sieviešu un vīriešu līdztiesības stratēģija 2010–2015 — dzimumu lomas jaunatnei, izglītībā un sportā) un sadaļā "Politikas joma" — kultūra, izglītība un jaunatne.

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir ES zināšanu centrs dzimumu līdztiesības jautājumos. EIGE atbalsta politikas veidotājus un attiecīgās iestādes to centienos visu eiropiešu realitātē nodrošināt sieviešu un vīriešu līdztiesību, sniedzot konkrētas zināšanas, kā arī salīdzināmus un uzticamus datus par dzimumu līdztiesību Eiropā.

Kontaktinformācija

<http://eige.europa.eu>
facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
eige.sec@eige.europa.eu
+370 52157444

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LIETUVA

Drukātā versija:	MH-02-15-937-LV-C	978-92-9218-951-8	10.2839/179670
PDF:	MH-02-15-937-LV-N	978-92-9218-942-6	10.2839/82715